

Compendiosa succinctaq; resumptio dictorum
in libros Boetij de consolatione philosophię.

Primus liber hēt septē metra z sex prosas In metro prio
deplāgit statū suū suę miserię ex pre pmutatiōis studij. z
ex pre defecto corpālis z ex pre plōgatiōis suę miserabilis
vitę apostrophādo p̄tra amicos.

In p̄sa p̄ma introducūt p̄hiām se sup sua miseria p̄solāncem z descri
bit dispositionem z p̄prietates eius vestelq; tenuis quas p̄actica z theo
rica intextura p̄ornauit.

In metro scdo p̄hia deplāgit p̄turbatiōem mētis hoim p̄uertendo se
specialiter sup Boetium

In prosa scda philosophia inuestigat morbum ex quibusdam signis
p̄solādo ip̄m ne desperet.

In metro tercio Boetius declarat p̄ q̄ddam simile quō remotis im
pedimētis recuperat vigorem.

In prosa tercia oñt quō p̄hiām agnouerit z q̄liter de p̄ntia ei^a admi
rari cōcepit Et quō p̄secutiōem sapiētū a vulgarib; n̄ esse nouā sed cūctis
p̄stantissimis viris cōem

In metro quarto p̄hia oñt q̄liter h̄ dēt se h̄re vt p̄secutiōes im. p̄horū
n̄ p̄ualeāt p̄tra ip̄m exclamādo p̄tra eos q̄ timēt tyrānos qz sibi nectunt
catenam qua trahātur

In quarta prosa p̄hia requirit Boetiū sup attētiōe p̄dictoz z hōrta f̄
ip̄m ad sui morbi reuelatiōem Et Boetius reuelat morbū suum oñs se
turbari ex his que iniurio se fiebant cōtra ip̄m ex sui in exilium relegatiōe
z meritoz suoz frustratione. ex iniusta sui p̄demnatiōe. ex fame sue lesiōe
z tandem ex his que videbat generaliter iniurio se alijs inferri. z hęc ōnia
sibi venisse. p̄pter studia ip̄suis.

In metro quinto Boetius exclamat p̄tra p̄uidentiā diuiniā admirās
q̄ oia regūtur a deo p̄rer actus huānos. licz h̄ sit falsum. cū turbato Bo
etio videbat. iō rogat d̄nū vt regat actus hoim ne sic p̄uersi p̄ualeant im/
p̄tunc aduersus bonos.

In p̄sa q̄nta oñt quō p̄hia se habuit ad suam q̄rimoniām z q̄d ex ea
p̄gnouit. z recolligit sub breuitate ea q̄ Boetium p̄turbauerunt dās mo
dum remedēdi ip̄m Boetium

In metro sexto p̄hia probat in omnib; ordinem esse seruandum z fa
cit hoc trib; exemplis.

In prosa sexta z vltima inquirt causam radicalem infirmitatis boe
tij z de circumstantijs gubernatoris mundi. z de principio z fine rerum
colligendo omnes infirmitates Boetij ostendens eum esse curabilem.
z dicit philosophia sibi primo velle proponere remedia leuia. p̄terea ḡuis
refuare donec melius p̄ualeat ac robozetur.

C In metro septimo et ultimo philosophia probat per exempla quod caligo per turbationem impedit mentis intuitum hortando ad fugam earum quae contingunt animi scilicet gaudium timorem spem et dolorem a se abijciedo. non enim potest mens talibus praepedita philosophari

Secundus liber habet octo plures et octo metra. In prima philosophia ostendit Boetius quid philosophia fecit post praedicta et philosophia resumit unam causam doloris boetii scilicet de fortuna ostendens mirabilem effectum fortunae excusans se de resurrectione praeteritae felicitatis boetii. Ostendit etiam

oportunitatem medendi boetium et praecedit ad medicamenta

C In metro primo philosophia describit mores fortunae scilicet quod more roe semper alternat se.

C In prosa secunda philosophia introducit fortunam ostendentem non esse dolendum de ea.

C In metro secundo quaeritur de inexpleta cupiditate hominum

C In prosa tertia ostendit quod fortuna multa bona boetio contulit. enumerans ipsa bona praeterita per ordinem

C In metro tercio philosophia determinat ex tribus exemplis mutabilitatem mundanorum

C In prosa quarta philosophia ostendit quod Boetius adhuc multa habuit bona fortunae ex parte Symachi socii sui. et ex parte pudice coniugis. ex parte filiorum. et ex his solatur eum ostendens felicitatem temporalem nulli posse totaliter evenire. et de quanto aliquis est felicitior tanto leviori adversitate proferatur. et ex hoc concludit felicitatem fortunatam miseram et amaram. et quod in rebus fortunatis non possit consistere vera felicitas quod etiam mors cunctis debetur

C In metro quarto philosophia commendat vitam mediocrem per similitudinem edificii medioeriter situati.

C In prosa quinta ponit remedia pauciora quod fortuna non sit summoque petenda. ostendens ignobilitatem divitiarum. gemmarum. agrorum. vestium. clientium in comparatione ad hominem. et quod homines praedicta nimium diligentes faciunt iniuriam suo conditori.

C In metro quinto philosophia commendat antiquam statem quae multa pace et sobrietate florebat

C In prosa sexta philosophia ostendit quod dignitates et potestates non sunt magno opere appetendae quod adveniunt malis. et solum possunt super corpus. Si militer divitiarum vanae sunt et periculose

C In metro sexto ostendit nequam potentiam Meronis quod ideo infamis factus fuit quod imperator erat

C In prima septima philosophia ostendit quod gloria etiam iniuste acquisita non est appetenda. quod mundus est stricte et gentes sunt multae. et quod una gens laudat aliam damnat. Et quod etiam gloria non perdurat. Et quod notanter virtuosus non debent querere gloriam. primo quod pertinet ad levitatem arrogantem. secundo quod nihil spectat ad animam quam immortalis est et deiformis

In metro septimo phia probat gl'am nō esse q̄redam qz coelū latum est z terra stricissima. Et adducit viros illustres quoz gl'a perijt nisi hoc solum qz pauculis litteris nominantur.

In octaua z vltima prosa phia oñt qz bonum est in fortuna sed meli⁹ bonum est in aduersa q̄ prosa. Et qz aduersa fortuna oñt amicos. prosa pera falsos nutrit.

In metro octauo z vltimo commendat amorē quāta facit bōa sine q̄ p̄ta ad interitum redūt. z vltimam genus hoim amor diuinus regat tūc vere felix esse possit.

Circius liber hz duodecim prosas z duodecim metra. In psa p̄ma Boeti⁹ oñt se eē q̄dam mō curatū z paratū ad remedia q̄uora. z phia hęc attestat. z pmittit se velle sibi oñdere foelicitatē verā z boeti⁹ peti hęc

In p̄mo metro. p. p̄medat ordiēz q̄ p̄mo dñt nosci flā deū p̄a. z fei⁹ h p̄ exēpla q̄uor. s. agro purgādo. melle gustādo. ibre fugādo. aere mūdādo.

In pla sc̄da phia oñt qz oñs homiēs nafaliter appetit puenire ad veram beattitudiēm. cuius est ponit diffinitioēm. z qz homiēs diuersis errozibz abducuntur a p̄a foelicitate. z ponit diuersas opinioēs circa foelicitatem. Et oñt qz querētes diuitias velut summū bonū errāt. Silr de potentia reuerētia z celebritate vel gl'az leticia.

In metro sc̄do phia ponit quāta sit vis nature qz omnia sequūt suā naturam. leones. auicule. virga violenter deorsum tracta z coelum. z breuiter omnia.

In prosa tertia ostendit phia qz vera foelicitas nō p̄sistat in his in qz b̄ homines putant eam p̄sistere. Notanter p̄mo qz nō p̄sistat in diuitiis quia non faciunt hominē sufficientem. Sc̄do quia conferunt indigentiam. Tercio inuehitur contra auaros quos in presenti sollicitudo anxios reddit. ampliora concupiscere facit. z ne habita perdantur pauere continue compellit.

In metro tercio oñt quō diues auarus etiaz si omnia habeat adhuc sitire ampliora nō cessat.

In prosa q̄tra phia pbat qz nō p̄ferūt homiūibz ad reuerentiam. Primo qz dignitas nō aduentēs nō aufert honorē. Sc̄do qz dignitates manifestant vicia improboz. Tercio quia opinione hoim vilescunt. Quarto qz tempoz mutatione fordesunt z splendere desinūt. hoc iō. qz in sola opinione consistunt.

In metro quarto phia p̄firmat p̄ exēplū de Herone cui bonū fuisset ad imperiū nō venisse.

In prosa q̄nta phia probat qz regnum z regni familiares nō conferunt veram potentiam. Primo p̄pter puitatem durationis regnantium. Sc̄do p̄pter paruitatem extentionis. Tercio p̄pter annexum timorem. Quarto p̄pter absentantem securitatem. Quinto p̄pter necitatem mandandi in officio.

C In metro quinto phia ostendit quod vera potentia sit acquirenda. scilicet domando animos feroces

C In prosa sexta phia ostendit quod gloria mundana non facit hominem beatum. Primo notanter quod est vana et fallax. Sed nec illa que est meritis conquisita. quod sapienter de gloria non est cura. Sed nec nobilitas. quod ista non est eius sed parentum. cum quodammodo necessitet ut et filij nobilium bonos parentes sequantur ne degenerent. Igitur gloria mortalium hominum nihil aliud est quam magna inflatio aurium

C In metro sexto phia ostendit quod omnes homines sunt eque nobiles. propter viciosos. dei enim genus sumus

C In prosa septima phia probat quod in voluptate non sit beatitudo. quia includit multas incommoditates. Etiam si sic tunc pecudes beatificarentur. Item felicitas nec est in matrimonio quod sepe fiunt inde nequissimi filij qui tortores pariter sunt potius quam beatificatores.

C In metro septimo confirmat predicta per mel et per figuram apis. quia cum dulcedine pungit

C In prosa octava ostendit quantum malis sint multiplicata predicta bona. etiam ostendit quod vitia sunt bona corporis que in alijs animalibus perfectius sunt. ut magnitudo. fortitudo. Etiam quod pulchritudo nimis cito perit que in tenui cute stauescit

C In metro octavo phia deplangit errorem hominum qui in acquirendo minima bona sunt prudentes. sed acquirendo summum bonum abducuntur ignorantia. et hortatur homines quantum tandem attendiati falsis bonis veniat ad verum bonum quod stultitiam transiit polum

C In prosa nona phia ostendere volens quod sit vera beatitudo assignat causam falsae felicitatis quod homines ipsam sectantes non adipiscuntur quod pollicetur. Et probat quod illa quaeque sufficientia. potentia. gloria. leticia. et reuerentia sunt unum. et ergo qui querit unum sine alijs non inuenit quod querit. Et ex isto proponit sibi veram beatitudinem. sed prius vult deum impetecari ut ipse ostendat eam

C In metro nono ponit ordinem optimam per summum bonum et vera beatitudine cognoscenda

C In prosa decima probat phia veram beatitudinem esse inquirendam diligenter. et ostendit in quo consistit vera beatitudo videlicet in deo. et non in aliquo alio extrinseco tanquam a deo distinctum ut accidens quod probat quod dupliciter. Primo quod non inest deo ab extrinseco. Secundo quia sic deus non esset ipsum summum bonum. Tercio quia deus est principium omnium. Quarto quia alias essent plura summa bona. Corollarium sequitur quod deus beatus est deus

C Inter ista quaeque supradicta non sunt partes integrales beatitudinis vel membra. quod deus est simplex in essentia. nihilominus multa continere beatitudo videtur que ad eam referuntur

C In metro decimo phia hortatur ad illam veram beatitudinem peruenire quia inuenta habentur omnia

C In prosa undecima phia ostendit quod bonum est quod omnia appetunt et idem sunt esse bonum et unum. et quod omnia appetunt esse et permanere.

vt aialia arbores. z plante. **E**ius sunt quattuor signa. scz certitudo loci z situs. dispō partium interiorz z exteriorz. z seminis ppagatio. **E**tiam inanimata mouentur ad sua ppria loca per naturalem inclinationem. z nitūtur conseruare unitatem per continuatioem partium suaz ad inuicē quare bonum est finis oim

In metro vndecimo phia oñdit modum quo possūmus puenire in cognitioem veri scz per retractionem ab occupationibus exterioribz z recursum ad interiora cū adiutorio doctrię.

In prosa duodecima z vltima phia oñdit quibz gubernaculis mundus regat. **E**t probat mūdum regī a deo tripliciter. **P**rimo ex iunctioe partium diuersaz. **S**ecdo ex pseruatione coniunctoz. **T**ercio ex dispōne motuū ex parte loci. tēpīs. spacij. z q̄litas. z oñdit q̄ mundus regit a deo per suā bonitatem. z q̄ deus oia disponit fortiter z suauiter. z q̄ malū n̄hil sit. ex quo deus p̄t oia z non p̄t malum. z q̄ sermones oꝝ esse cognatos rebz de q̄bus loqm̄r

In metro duodecimo z vltimo tercij libri phia hortat ad p̄seruandū in p̄emplatione beatitudinis oñdens per fabulam citharistę orphei quō affectus mundanoꝝ impedit p̄seruatiā in bono qz faciliter recurrit hō ad ea q̄ prius dilexerat.

Quartus liber hꝝ septem prosas z septē metra egregia pb̄tia q̄ diuinū regimen optimū est licet h̄ nō videat insipienti bꝝ. p̄ eo q̄ aliqñ mali florent iusti z culcantur. **N**ihilominus (qz mortales) licet boni tñ misterium n̄ plene intelligāt idcirco phia benigne oñdit hoc esse rōnabile.

In prima prosa Boetius adhuc q̄si languens nec plene oblitus p̄stinę turbationis incipit ingemiscere cum admiratione z intentione phię volentis adhuc plura loq̄ interruptit inquit. quō possit hoc puenire cum p̄missis scz ex quo deus optimus optime gubernat omnia. quare in suo regno vicia dominātur. z virtutes luunt supplicia scelez. **A**d hęc phisosophia pulchre respondet q̄ omnino desipit oñdens per simile hoc omnino eē impossibile. qz in domo bene disposita vilia vasa nullo modo clarescunt nec p̄ciosa sordescunt. Sic virtutes semper p̄ciosa s̄ sunt z vicia abiecta monstrātur.

In primo metro oñdit phia quomodo possit homo plene curari vt intelligat p̄dicta innuēs viam per quam deuenitur ad summū bonum scilicet per cōsiderationem creaturarū quę gradatim sunt trascendēde moꝝe auis sursum tendēdo quousqz perueniatur ad aliquod quod p̄eminet omni creature. z ita per subtilem intelligētiam illius sup̄n̄ rectoris q̄ omnia temperatissime gubernat. tūc videbit horrendos tyrānos esse exules

In prosa secunda efficaciter phia curā adhibet Boetio p̄ rationes multas probando contra vulgī op̄inionem q̄ soli boni sunt potētes. quia volunt z possunt adipisci bonum. z quia mali hoc non volunt. igitur

rar non pnt. 7 per pns sunt impotentes. Nam duo sunt ex quibz actus
humani procedunt. scz voluntas 7 pns. quoz si alterz desit nihil produci
potest. Item si duo sunt qui velint vnum opus facere 7 debito modo al
ter procedit. alter at no valet puta ambulare qz claudus est. pstat q im/
potens est. Et sic boni sunt similes recte incedentibz motu pedum. mali
vero manu nitentibz quia deficiunt ab eo quod natura maxime intēdit
scz bonum. 7 tanto sunt impotēiores 7 miseri quāto bonum quod negli
gunt est melius. Et dicūt q boni ambulant tm q nihil vie superest. ma/
li vero in foribz errant. Item malus homo est homo sicut homo mortuus
est homo. 7 id quod mali pnt hoc idem est impotentia eoz. 7 ergo poten/
tia maloz est nulla. qz solum malū 7 hoc est nihil qz deus potest omnia
7 non pnt malum. Item mali nō sunt boni. igitur non sunt potētes. qz po
tentia est bona. Item naturaliter oēs appetunt omne quod pnt desidera
ri. scz summū bonum in quo est vera beatitudo. liquet igit illos solos po
tētes qui hoc pnt adipisci. Sed hoc mali nequeūt qz ad beatitudinē p
bra. i. vicia non ventūt.

¶ In secō metro ondit de principibz huius seculi si sunt mali quō
veraciter sint impotētes quia non pnt facere quod volunt qsi ligati gra
uibus catēnis. flagellātur etiā acerbis passionum aculeis nec vnqz trā
quilli sunt. s; agitātur rabie. supbia. libidine. tristitia. spe vana

¶ In tertia prosa phia ondit malis nunqz deesse sua supplicia. nec
bonis deesse sua pgnia. Nullum est pmiū nisi rōne boni. Boni at nun
qz carent bono qz nemo pōt esse bonus q caret bono. igitur nunqz carent
pgnia. Item ois pœna est rōne mali. qz mali nunqm volūt carere ma/
lo. igit nun qz carēt supplicio. Supplicium em summum est exptem esse
boni. Hec at pœna quē inseparabiliter adest malis naturā vghementer
inficit. 7 ab humana pditione deijcit. ita vt cum probitate deserta qd hō
esse deserit. nec in diuinam cōditionem trāsire possit. verat in beluam vt
auarus lupus. iracūduus canis. fraudulētus vulpes. accidiōsus astutus.
inconstās auis dicatur. Ecōtra cum ipsum bonū beatitudo sit. bonos o
nes eo ipso q boni sunt fieri beatos liquet. 7 qz beati sunt eos puenit esse
deos. quod vtiqz summū pmiū est inauferibileqz. 7 qz pmiū honorū
est fieri deos. supplicii maloz est fieri bestias

¶ In metro tertiō phia causa solacij introducit fabulam Ulixis cu
ius socij per quādam quē Circe dicitur trāsformati fuerant in diuersas
bestias corporaliter non mentaliter qz sensum retinebāt. Et pcludit q
transformatio mentis per vicia corpore manente eodem peior est qm
transformatio corporis in beluam aia sua manente si talis trāsformatio
esset possibilis p naturam.

¶ In psa quarta Boetius pntit rationibz supradictis q mali sunt
infelices. tm adhuc quasi laycāli more indignatur eis q seuiūt in bonos
et vellet q hoc non possent sed potius cito auferrentur de medio. Hanc
impatētiam arguit philosophia 7 suo loco probare pmitit q non licet
sapienti sic indignari sed magis cōpati. sicut facimus egrotis corporaliter
Malde em miseri sunt viciōsi duz cupita quē volūt perficūt 7 miserores
q si ea perficere non possent. Et subiungit q mali sunt foeliciores q sunt

puniti q̄ qui nō sunt puniti. ex tanto infeliciores quanto diuturniores
z quanto minus punitur. z q̄ illi sunt miseriores q̄ faciunt iniuriam q̄
qui patiuntur eam. Etiam ostēdit q̄ miseria malorum est infinita si eo/
rum vita esset infinita. quia eorum malicia est eorum miseria. Et addit
q̄ malos puniri bonum est. Primo quia quandoq̄ resipiscunt a malo.
Secūdo quia alij videntes terrorem declinant a malo. Tercio quia eo/
rum miserie additur aliquid boni scz pœna que ratione iusticie bona est.
Et q̄ ad malum requiritur purgatorium vel infernus post mortē. z q̄ opi/
nio vulgi contraria est opinioni philosophie. z q̄ opinioni vulgi non sit
consentiendum. z ille q̄ facit iniuriam est puniendus z non cui facta est. igitur
primus est inferior. Igitur iudices potius debēt incitari vt cōpatian/
tur facientibus iniuriam q̄ patientibus eandem. Quia ergo ad sapien/
tem pertinet omne odiū a se repellere z cunctis velle prodesse. Ideo cle/
menter debet expectare z prouocare discipulos ad penitētiā z plus com/
pati his qui inferunt iniuriam q̄ qui patiuntur tanquam infeliciozibz.

C In quarto metro philosophia iucunde cōfirmat que dixit z ex
clamat cōtra homines illos qui bellicis moribus se inuicem ex odio ad
mortem deducunt dicens. Nemo debet mortem malozū desiderare que
de se per multis modis appropinquat sine bello. Iuste quoq̄ diligendi
sunt boni z mali misericorditer.

C In prosa q̄nta Boetius q̄si proficiens in scientia incipit plu/
res dubitationes habere q̄m antea habuit. z ait. Perpendo q̄ in bonis
fortunitis est aliquid boni. eo q̄ expediens est rectoribus z sapientibus z
gubernantibus policiarum habere eas. z nunc stuporem meum deus re/
ctor exaggerat qui in bonis fortune vitia constituit z recta ratione mū/
dum gubernat. Quare ergo indifferenter prospera z aduersa accidunt
bonis z malis. Et quasi diceret. Si essem pollens opibus. honore reue/
rendus. potentia validus. zc. vt olim. tunc medica ratio sufficeret. sed q̄
affligor. impatientia me vexat. z idcirco torrens ad quęrendum incitor. z
pro consolatione causam huius rei scire desidero. Et querit quare carce/
res z cruces inuente propter malos sepissime eueniāt bonis. Et philoso/
phia respondet q̄ sic videtur esse ppter ignorātiā scilicet cause fati z di/
uine prouidentie

C In quinto metro philosophia q̄si preparando viam ad infor/
mandū Boetium dicit. q̄ cōmune est hominibus habere admirationez
de rebus q̄diu ignorant causas earū sed illis scitis cessat stupor. z dat ex
emplū de motu siderū arcturi id est vte maioris q̄re scilicet tardius mo/
uentur. z de eclipsi lune z solis que mira videtur ignaris. Similiter acci/
dit quia nemo miratur de inquietudine aq̄rum flante cozo z de niuibz
solutis a sole. Sic in proposito si causa cessaret z admiratio. z durāte ig/
norantia cause durat admiratio.

C In pla sexta Boetius adhuc instat pro declaratione q̄stionis
supius motę. scz q̄re malis bona z bonis mala contingant. z philosophia
p̄mittit difficultatē eius. q̄a ista materia talis est vt vna dubitatioe so/
luta alie innumerabiles succrescāt. sed tamen q̄ ista scire expedit afflicto.

Ideo saltem par de ea tractabit. Et ponit q̄ stabilitas diuine mētis oīa gubernat statuit et disponit. Primitit etiam q̄ oī scire quid sit puidētia et quid fatum et tunc ad hoc quod queritur recto ordine peruenitur. Prouidentia ergo est ipsa diuina ratio in summo omnium principe constituta. Et planius sic. Prouidentia est dispositio diuina siue ordinatio existēs in mente diuina qua cuncta inferiora sunt prouisa fin statum suę nature. Fatum vero est dispositio inherens rebus mobilibus per quā prouidentia omnia necesse suis ordinibus. Et ponit q̄ prouidentia et fatum nō sunt vnum. et q̄ fatum cū omnibus sibi subiacentibus dependet a prouidentia. Et ponit diuersas opiniones circa fatum. scz a quibus vel a quo exerceat. et q̄ omnia quę fato subiacent etiam diuine prouidentię subiacent et nō econuerso. et declarat hoc de circulis sup eundem axem sup se motis. Et q̄nto quid firmiter se diuine tenet. tanto firmiter p̄seruat a fatali mutatione. Deinde phia p̄parat habitudinem fati ad prouidentiam diuinā p̄ quatuor similia. scz fatum hz se ad prouidentiam sicut rōcinatio ad intellectum. id quod fit ad id quod est. tps ad eternitatem. circulus ad punctum medium. Postea ostendit q̄ sint illa q̄ fato disponunt. et q̄ ea q̄ apparent in rebus p̄fusa nō intelligentibus. sunt in diuina prouidentia et gubernatione ordinata. et qui p̄ aduertere ista. optimā in singulis inueniet rōnem. ¶ Item q̄ indifferēter bonis et malis prospera et aduersa p̄tingūt. nō fortuito s̄ summo libramine. p̄cedit ex prouidentia ordinatoris. sicut q̄ q̄dam scit dignos p̄mo quod sanū supplicio. Deinde ostendit cām ḡnalem quare malis bona et bonis mala p̄tingunt. scz q̄ hoīes nesciunt q̄ sint bona vel mala. p̄bās per simile medici sciētis diuersis corporibus diuersa uenire medicamēta. et nesciētes varietatem corporū diuersificatorū in p̄plexione. ignorant cām mutabilitatis curationis. Etia probat hoc ex p̄trario iudicio dei et hoīz allegans Lucanū de iudicio deorū et Catonis. Deinde ponit cās speciales quę malis bona eueniunt. et vna ē q̄ posset deterior fieri si hoc bonū non venisset. q̄ at bonis mala nō eueniunt facit eorū meritum. et ideo eis bona eueniunt vt improbitas p̄ualens rep̄nat. ¶ Item si q̄dam mode sit affligerent desiderēt. q̄ boni rep̄nunt et eis mala adueniunt hoc iō est. q̄ aliqui eorū ex longa foelicitate gl̄ari possent. etsi non exercitarent sup̄birent. Secūdo vt inde magis mereant et exercitatione in p̄tutibus p̄firmant. Tercio aliquid plus metuunt q̄ debent. Quarto aliquis plus p̄sumit de se q̄ debet. Quinto p̄pter gloriā p̄ciosę mortis. Sexto p̄pter exēplum aliorū. q̄ at malis mala adueniunt nemo mirat. s̄ q̄ eis bona eueniunt. p̄ma cā est ne fiant peiores. scda vt emendent. tertia vt eorū miseria maior existat. Deinde ostendit cām quę malis malos puniant. q̄ sic tales mali fiunt boni. postea exclamat de p̄tracratione talī ampliori. ¶ In metro sexto p̄firmat phia quę dicta sunt per similitudinē iū eunde alioquens Boetium vt sic recreatus ad sublimiora tendat et p̄mēdat diuinam prouidentiam in regimine corporū celestium. elementorū. tēporū. generabilium. et corruptibilium. ex parte dei regentis. Sit ergo. Si vis pura mēte summi dei iudicia intelligere. aspice cœlum et disciplinam stellarū et anni cursus quę varij vidētur. et tū vnum nō p̄fundit aliud. sic in actibus humanis oīa recte ordinant.

In prosa septima claudit phia ex pdictis q ois fortuna est bōa tāq̄
a deo infallibiliter administrata vnicuiq̄ s̄m sua merita. nam iocūda re
munerat. aspa exercet vel corripit. Et oñt q̄ est p̄trarium vulgo. q. d. d.
Boeti caue ne sequaris vulgi opinioem q̄ semp̄ aduersa iudicat mala.
h̄ attende q̄ in tua p̄tate est qualem vis habere fortunā. 7 p̄ h̄ tādē scit
exhortatiōem vt fortuna magna n̄m̄iter toleretur. cludēs esse in homis
p̄tate formare sibi fortunā qualem vult.

In metro septimo phia p̄firmat suam exhortationem exemplo viro
rū fortūū q̄ sp̄ret voluptatib̄ spelaudis 7 gl̄e labores maximos subiere.
Et p̄ h̄ hortat̄ s̄tuosos ne desistat a p̄posito suo p̄pter labores. Difficile
est em̄ mediū tenere Et ponit tres fabulas q̄ si solaciādo ip̄i boetio ne q̄
uel feriosus. Concludit at̄ q̄ fortes ite nūc altas vias ad sup̄na. si tāta fece
rūt infideles p̄ gl̄a inani. cur vos inertes 7 pigri terga nudatis. i. labores
repuñt q̄n̄ sup̄ata carnalia donāt nobis coelestia p̄mia.

Quintus 7 vltimus liber h̄z sex psas 7 q̄nc̄ me
tra **I**n h̄ vltimo libro phia soluit quēdam dubi
um intricata q̄ nō plene exposuit sc̄z de prouidētia 7 fato ex q̄b̄ videtur
cludi q̄ si ita p̄tate deus omnia disponit q̄ nec̄ casus nec̄ forma est. ne
q̄ liberum arbitrium.

In p̄ma p̄sa Boetius p̄mēdat actū phie 7 dat occasiōem tractādi de
casu mouēs q̄stioem. An aliqd̄ sit casus an om̄ino nihil. 7 d̄t. exp̄ior em̄
q̄d̄ supra dixisti q̄ materia de p̄uidētia sit nimis implicata Nam ego om̄
nia casualiter putabam euenire. tu p̄o ecōtra. p̄basti nulla Si q̄ ita est tūc
m̄tra dicta āri q̄z s̄ flā q̄ posuerūt casum esse. Ad h̄c phia r̄ndet q̄ si ita
casum diffiniam sic̄ tu videris diffinire. tūc dico casum om̄ino nihil ec̄. nō
em̄ est motus temerarius nulla cāz p̄nectiōe p̄ductus qz ex nihilo ni
hil fieri p̄t. nec vllus temeritati locus in vniuerso relictus est. 7 h̄bētē dō
q̄ oia ordiāt. Si at̄ cū meo Aristotele 7 nō cū vulgo sentis. tūc dico casus
ēē sic̄. 7. phicoz ait. Quor̄ies aliqd̄ cuiuspiā rei grā gerit. 7 aliud q̄busdā
ex caus̄ q̄ q̄d̄ intēdebat p̄tigit casus vocat̄. i. casus est eueñt̄ iopiat̄ ex p̄t̄
gētib̄ causat̄ in his q̄ gerūtur ob aliqd̄. Et p̄dit exēplū de fossiōe terre 7
auri reptiōe dīcēs. vt si q̄s colendi agr̄ cā terrā fodiat auz̄ repiat. euenē
iste et si nō habet causam intentam. habet tñ cām confluētiā ex diuina
ordinatione procedentem.

In p̄mo metro oñt p̄ simile aquarum tigris 7 eufratis quō eueñt̄ casu
alio habeat se ad diuīnā prouidētiā. In Armenia ē qdā rupis de qua
fons scaturit a se diriuās duo flūia q̄ dicūtur tigris 7 eufrates. post aliqd̄
at̄ spaciū iterato p̄ueniūt 7 vñū flumē efficiūt. Si q̄s ergo deponeret na
uim vel lignū in vnum illoz 7 silr nauim vel lignū in aliud. s̄m nauam de qua
quaz descēderēt dōcē tādē simul iungerētur p̄ter tñ intētiōem deponē
tis Sic̄ est de casu sylogisandum. qz qd̄ hō nō aduertit. h̄ tñ ordo natu
rē diuīnē supplet.

In sec^{da} prosa Boetius quasi plene informatus de prouidentia et fa-
to et casu. iam dubitare incipit an etiam sit liberum arbitrium pro eo quod
omnia constringuntur cathena fatalis necessitudinis. Ad hoc philoso-
phia respondet quod omnino est. licet in diuersis non eadem facultas sit pro-
sequendi uolita et fugiendi uolita. nam boni sunt ueri liberi. deo libere in-
herendo et mali ex propria libertate serui efficiuntur ad infima et uicia
uoluntarie tendendo. Etiam prouidentia non excludit libertatem. quia
solum ministrando et mouendo non imponit necessitatem sed libere permittit a-
gere quod placet et unicuique reddit secundum merita. Et sic actus liberi arbitrii ca-
dunt sub diuina prouidentia. **¶** Sic etiam libere arbitrium esse aliter in angelis et ali-
ter in hominibus.

In metro secundo philosophia commendat excellentiam diuine cognitionis in operatione
ad solem materialem. et sic hilariter predicta haec esse ostendit adducens exem-
plum melliflui Domeri dicentis quod licet sol sit immensi splendoris om-
nia in superficie perlustrat. tamen non potest intima terre viscera illuminare. Sed
sic sol iusticie dens potest impediri quod omnia ex alto cernit presentia peritura et fu-
tura. Et ideo ipse ueraciter dicitur potest uerus sol.

C In tertia prosa Boetius congritur se rursus difficiliori abi-
guitate confundit. quia non potest capere quomodo simul in ueritate stat liberum ar-
bitrium cum diuina prouidentia. Et ostendit diuinam prouidentiam et liberum ar-
bitrium esse inconpossibilia tali ratione. quae infallibiliter prouidetur de necessi-
tate eueniunt. sed omnia infallibiliter a deo prouidetur. ergo si ab aeterno non
solum facta sed uoluntas prouidetur a deo. nulla erit libertas arbitrii.
Alia ratio. Sicut se habet scientia respectu scibilis presentis. sic presentia respec-
tu effectus futuri. sed cum scientia aliquid in presenti esse. necesse est ipsum esse. ideo
cum presentia aliquid futurum esse necesse est ipsum futurum esse. sed de presentia
scit omnia futura. igitur necessario eueniunt. **¶** Tercia ratio. Quicumque existi-
mat rem aliter esse quam est eius estimatio est falsa. et non scita sed fallax opinio.
Si igitur diuina prouidentia presentia aliquid futurum. et si ipsum non necessario eue-
nit sicut presentia presentia dei. tunc prouidentia dei non est scientia quod est absurdum.
igitur futura a deo prouisa necessario eueniunt. Post hoc improbat
modos quibus aliqui nituntur saluare prouidentiam. Primus modus est ut
dicatur deum ea quae prouidet iudicare infallibiliter quibus possent non euenire.
sed hoc non quia tunc falleret prouidentia. Secundus modus est ut dicatur de-
um prouidere futura indeterminate sic ut futura. Sed isto modo prou-
identia dei non est certa. Tercius modus ut dicatur omnia euenire ex necessitate
et libere arbitrium auferat nihil esse. Tunc ponit inconuenientia quae se-
quuntur si auferatur libere arbitrium. Primum quia tunc leges et statuta non
ualerent. Secundo quia deus esset auctor malorum. Tercia quia tolleretur accu-
sandi deum et sperandi in deo quibus homines maxime coniungunt deo.
Et sic uidetur multa inconuenientia sequi ablatione liberi arbitrii quae per-
plexus nescit quid adducendum sit.

In tercio metro adhuc Boetius persequitur materiam praefatam et mirando quod
rit quod cum sit quae simul esse non potest. prouidentia et libere arbitrium uolens quod appa-
rentia discordiae prouenit ex debilitate intellectus. Et hoc sic ostendit. Si deus
et mens obruta tenebris nequit cognoscere tam subdiles neque res. tunc ite-

rum noua questio oritur quare scz tm̄ desiderat z laborat ista scire cum nemo querat quod ignorat. z si inueniat q̄situm nō cognosceret inuentū. **A**ut forte mens summarie aliquid scit z de singulis nihil. **A**ut necz nouit omnia nec penitus nescit. **S**ed quasi summam meminit z retractando cōsultat z subtiliter aduertit q̄ aliqui scit ut illis q̄ neglexit iterum q̄at addere aliq̄s pres. **E**t sic uult dicere q̄ aīa sciat cām incōpassiōis inter p̄ uidentiam z libez arbitriū in vli sed nescit in speciali z in pp̄ia forma.

In prosa quarta post lōgam Boetius vacillatiōem in qua uisus est quasi aequaliter subtilis z aequaliter rudis more scholarium nouiciōz q̄ inuoluit sentētiās sermonibz imperitis. iam phia vrbane alloq̄tur ip̄z nec cōfundere disponit s̄z dulciter attrahere ut plenius erudiat dicēs. **S**ed nūc temptabo ista tibi p̄facere. volēs igitur soluere questionem Boetij resumat solutiōem prius improbatam que est bona in hoc q̄ post p̄cientiam nō esse cām necessitatis futuroz. **D**ixit em̄ nō ideo futura p̄ ueniūt qz deus ea prouidit. **S**ed fuit mala in h̄ qz ponit futura esse cām p̄scientie dei z d̄t. **S**i tolleretur p̄scia dei neq̄quam tolleret libez arbitrium ad necessitatem. **E**t si itez esse ponit z nihil necessitatis inuigere rebz futuris maēt itez libez arbitriū. **D**eīn̄ onit phia q̄ p̄scitā diuinā non est signum necitatis in rebz futuris. z q̄ modus probandi ex signo non est efficax. **D**einde qz ex dictis uidetur seq̄ q̄ aliqua p̄nt p̄sciri que tm̄ necārio nō eueniūt. **S**i at necārio eueniūt p̄nt nō euenire. ita q̄ aliqui p̄scitum a deo nō eueniat. **S**̄ phia dubitādo de h̄ querit. **E**t soluit q̄ licz fūta in cō paratione ad diuinā prouidentiam sint in necessitate d̄cionata. nō tamē omnino sunt necāria necitate absoluta. **D**icit **S**̄ putas q̄ prouidentia im̄ ponit futuris necitatem. si ita est quare nō impōit rebz p̄ntibz necitatem. **E**t p̄āmus aī oculos quadrigam cum auriga videmus quantam diligeatiam facit. si **S**̄ necārio fieri oportet omnia **S**̄ vector frustra vitur libertate z arte sua. **I**n h̄ic modū cetera cōsidera. **T**ūc phia discutit scōm motiuum Boetij. **U**trum fūta incerta qualia sunt p̄tingētia p̄nt certe p̄sciri. **D**ixit em̄ p̄us nihil scia p̄phendi posse nisi certum. **S**ed assignat phia cām erroris qz putat q̄ facultas cōgnitiōis sit fm̄ facultatem rei cōgnite z n̄ cōgnētis qd̄ fm̄ est. **E**xemplum est de corpis rotūditate qnam aliter uisus aliter tactus cōgnit. uisus em̄ a remotis exis cōgnoscit. tactus in p̄p̄inquo p̄ pres. **S**ilt̄ ip̄e homo aliter cōgnoscit sensu. aliter imaginatiōe. aliter rōne. aliter intelligentia. **D**eīn̄ onit q̄ q̄cqd̄ p̄t p̄tus inferior e tiam potest p̄tus superiorz amplius. z compar illa q̄tuor ad inuicē subtiliter ut in textu. **S**i hoc p̄t hō qd̄ p̄t deus.

In metro q̄rto onit a q̄b̄ ortū habuit error illoz q̄ dixerūt q̄ res cognoscuntur fm̄ pp̄iam nātam q̄ error magnū p̄buit impedimentum ad aliā cōgnoscēda qz a magnis philosophis inuētus z defensus fuit. **P**roici em̄ quasi ad āgelicam puritatem tendere cupiētes. si possibile fuisset cum **D**emonio dixissent quosdam homines diuinā passiue didicisse. **S**ed q̄a

em misterium nodum reuelatum eis fuerat. fecerunt quod potuerunt dicentes animam
em pati in cognoscendo. non autem agere. et sic cognitio intellectiva secundum eos so-
lum proficere ex hoc quod corpora exteriora suas similitudines impingunt in mentem
ita quod mens se solum habeat in ratione patientis et res ad extra in ratione agentis.
Ex quo sequitur quod patientis trahit ad naturam agentis et non e converso. et quod cog-
nitio. Et sequitur naturam rei cognite et non naturam cognoscentis si-
cut in tabulis sit rasis in qua scribunt notule ipsis nihil agentibus. hoc autem non
potest stare quia anima discernit. colligit. diiudicat. imo nunquam otiosa est. sed more ig-
nis agitatur nunc infima nunc suprema. Unde patet quod anima plus agit quam patiatur
in cognoscendo. Applicat autem ista ad deum ut sequitur in sequenti prosa.

C In prosa quinta ponit philosophia multos modos cognitionum ultra quos diuina
supereminet et probat specialiter diuinam cognitionem esse secundum modum cognoscentis
et non rei cognite. et ponit in sufficientiam eorum quod ex hoc modo cognoscendi
nostro probatur diuina providentiam ponens exemplum de quatuor futuris cogno-
scitiuis subordinatis. hortaturque ut diuine mentis humana ratio se submittat.
Nisi ei erigamus ad cacumem summę intelligentie rationem nostram non pos-
sumus principes fieri illi? sapientia que ultra nos est. illic enim ratio videbit quod in se non
potest intueri. et de futuris certissimam scientiam habebit.

C In metro quinto et ultimo philosophia in cunctis hortatur ad idem. scilicet sursum me-
te tendere quod alias non est possibile ut quis possit capere quantum dei intelligentia
contingentes res certitudinaliter. puidet. procedit autem hec exhortatio a similitudi-
ne corporis humani. nam cetera animalia habent faciem depressam ad terram. solus
homo stat recto corpore. et ideo celestia principaliter debet querere.

C In prosa sexta et ultima procedit philosophia ad longum confirmando predicta et
soluendo instantias suprapositas videlicet quod providentia non impedit arbitrii
libertatem. etc. Unde ait. ut possimus cognoscere que sit scientia dei quantum fas est
intueamur. quis sit diuine substantie status. Deum igitur eternum esse constat.
Eternitas autem est interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. ex hac de-
finitione probatur totum incertum suum. quia deus neque aditis rebus antiquior videri
debet temporis quantitate. sed simplicis potest proprietate nature et manifestat quod
temporalia deficiunt a simplicitate diuine nature quam nituntur imitari. Deinde
de ponit philosophia quod scientia diuina. non prescientia. non providentia. sed prou-
dentia vocatur. Tunc soluit rationes sibi superius factas contra providentiam
volens quod sicut nostra prescientia non est causa necessitatis essendi eorum que
scimus. sic nec dei providentia eorum que prouidet. Deinde ostendit quod circa con-
tingentia stat certa cognitio dei et incertus euentus rei. Deinde fortificat
primam rationem ut formalis soluat et soluit eam per distinctionem necessitatis con-
ditionate et simplicis. Deinde concludit ex premissis quod illa simul stant. ali-
qua secundum se esse contingentia et incerta. et sic libera et soluta procul in sui na-
tura videntur. que tamen ad diuinum intuitum cuncta inspicentem relata. necessaria sunt
et certitudinaliter euentur. itaque diuina notio minime reprobabilitate perturbat.
Deinde obijcit contra illam solutionem quod sic non videtur esse differentia inter
contingens et necessarium. Et soluit sic quod idem relatum ad diuersa potest esse pri-
gens et necessarium. Tunc obijcit contra solutionem datam. tamen quilibet homo potest

mutare suum ppositum soluit sic. nec p h effugit diuinam prudentiam
 Deinde querit vtrq ex nostra mutatione mutetur diuina scientia. z dicit q
 non. quia deus illam mutatioem etiam scit qz omnia simplicissime cōpre
 hendit. Tandem concludit ex pmissis ppassibilitatem liberi arbitrij cū
 diuina prouidentia oīs leges esse bonas. z p deum bonis pignia. malis
 supplicia dispensari. **S**pes z pces non frustra fieri. **P**rimum post om
 nia quasi naturaliter tractata theologiam infert cōclusioem dicens
Suerfamini igitur vicia. colite frutes. ad rectas spes animum subleua
 te. humiles pces in excelsa porrigite. **M**agna vobis est si dissimulare n̄
 vultis necessitas indicta prohibitatis. qui ante oculos agitis iudicis cun
 cta cementis.

Deo gratias.

Libri quinque de consolatione philosophiæ Boetij
 Rhomani consulis ac oratoris splendidissimi vna cum cō
 mentaria editione: per me **Jacobum de Breda** in **Hauen**
tria diligenter elaborati **Expliciūt.** Anno gratiæ **Millesi**/
mo. cccc. xc. die sabbati ante Inuocau.

1

